

H á j e k A.

Květena přírodní rezervace Zbytky u Českého Meziříčí v severovýchodních Čechách ve vztahu k historickému vývoji lokality

Libří, o. s., Dobré, 2009, 98 p., 7 tab., 23 obr., 71 map.

Lokalita Zbytky u Českého Meziříčí byla pro botaniky objevena ve 30. letech 20. století Karlem Krčanem. Pro botaniky to byl poměrně velký šok, stačí se podívat do Rohlenových příspěvků a pak následně do recenzované publikace, kdo všechno v krátkém období lokalitu navštívil a sbíral tam. Doklady jsou uloženy ve všech větších herbářích, ať už jde o sběry Karla Krčana rozesílané výměnou či o sběry dalších botaniků. Bohužel se nikdy nepodařilo na delší dobu zajistit ochranu této rozsáhlejší slatinné lokality, v podstatě jediné ve východních Čechách. Složitá vlastnická struktura i rozdělení do dvou okresů v pozdější době byly pro státní ochranu přírody nepřekonatelným problémem. A na bohatství lokality to bylo znát, významné druhy postupně mizely. Přestože byla lokalita často navštěvována, nebyl její vývoj systematicky sledován. Stále ale byla významnou lokalitou slatinné vegetace, např. v 80. letech byla lokalitou s druhým nejvyšším počtem pampelišek ze sekce *Palustris*. Aleš Hájek se s lokalitou seznámil v 90. letech a započal velmi detailní průzkum jak současného stavu lokality, tak i její historie. Troufnu si říci, že v České republice není v současnosti žádná další lokalita, která by byla ve vztahu k cévnatým rostlinám tak podrobně popsána. Aleš velmi podrobně zdokumentoval i vývoj lokality v průběhu 20. století. Pro každý zjištěný druh je uvedeno rozšíření i s vyčerpávajícím přehledem všech literárních údajů, včetně excerpce fytoecologických snímků. Aleš se samozřejmě setkal se stejnými problémy, jaké řeší každý, kdo podrobněji pracuje s literaturou. Špatná určení, přehozené fytoecologické snímky, nedostatečně uvedená lokalizace, pravděpodobné zámeny sched v herbářích. Se svou pečlivostí většinu takových problémů vyřešil. Během svého průzkumu a zejména během práce na rukopisu recenzované publikace zjistil celou řadu taxonů z lokality dosud neudávaných. U všech významných druhů jsou v práci uvedeny mapky s jejich současným výskytem. Ty umožní po několika letech zhodnotit, zda se situace na lokalitě zlepšuje či nadále pokračuje trend v jejím ochuzení.

Práce je až extrémně detailní. Jak po botanické stránce, tak i po stránce zhodnocení vývoje. Aleš ukázal, co všechno je možno v archivech najít (a přes jeho pečlivost určitě není podchyceno vše, např. všechny položky v jednotlivých herbářových sbírkách). Tato preciznost se zcela jistě zhodnotí v budoucnosti, při dalším hodnocení vývoje. Další autoři už nebudou muset podniknout detektivní práci s cílem zjistit, co se kdy dělo, co kdy vymizelo. Přesto si neodpustím jednu kritickou poznámku. Lokalita je menší než jeden čtverečný kilometr. Aleš ji sledoval přibližně 15 let. Prostě taktó nejde na úrovni krajiny pracovat. Kolik dalších lokalit vzácných druhů, i když ne tak významných, za tu dobu nenávratně zmizelo jen proto, že se na ně v patřičnou dobu nedostal zdatný botanik. Na úrovni krajiny je efektivnější pracovat s extenzivnějším přístupem. Ten samozřejmě nevylučuje intenzivnější průzkum detailu.

Co říci závěrem: práce je velmi pečlivá, je i velmi hezky graficky zpracována a vytištěna. Zde patří poděkování Josefu Kučerovi z Dobrého. Ten se nejen podílel na jejím vydání, ale i pomohl sehnat finanční zdroje. Vydání práce bylo podpořeno Krajským úřadem v Hradci Králové a Agenturou ochrany přírody a krajiny. I jim patří poděkování. Je ale škoda, že ochrana této významné lokality se nezdařila dříve. Začátkem padesátých let byl jedinkrát získán souhlas všech vlastníků s vyhlášením ochrany. Bohužel tato šance na ochranu nebyla využita, to ještě bylo období, kdy se na lokalitě vyskytovala celá řada významných druhů slatin. Většina z nich už zde není. Přesto je lokalita nadále cenná a na její ochranu by nemělo být zapomenuto. V každém případě Alešova práce bude sloužit i jako připomínka....

František K r a h u l e c